

Time, Space, Forces, Risk och Natomedlemskap

*Inträdeshandling i KKrVA avd I den 17 maj 2023
av Jonny Lindfors*

Résumé

In order to achieve a credible deterrence Sweden needs to occupy key terrain with anti-access area denial capabilities in advance, but as a NATO member, the geographic key terrain can be seen in a new perspective with one long frontline reaching from Northern Norway through Finland and all the way to Turkey. The NATO 360 degrees perspective and the eastern line of defense constitutes new key terrain in which we need to support NATO to create a credible deterrence. At the same time Sweden and the rest of Europe suffer from a lack of ground forces and the US is focusing on China as the pacing threat. The situation demands a calculus of 1) Time: to employ own forces to support others or get help. 2) Pace: what will be the most likely main direction for a massing of force? The Nordic countries and the Northern Canopy (Nordkalotten) will likely not be the main focus, so what does that mean to Sweden? 3) Forces: what forces are available to fight a war on the ground in the High North? Where will NATO want Swedish forces to contribute to deterrence and defense? 4) Risk: what risks are western politicians ready and willing to take sending troops. How does that compare to the risk willingness of Russia and other authoritarian nations?

”Getting there firstest with the mostest”

–Nathan Bedford Forrest

DEN INTE HELT okontroversielle sydstatsgeneralen Nathan B Forrest lär ha ansetts som en mycket skicklig taktiker under det amerikanska inbördeskriget och hans operativa idé för att vinna sina slag har ofta citerats som ovan.

Att vara först att besätta nyckelterrängen med mest trupp är onekligen ingen ny eller modern framgångsfaktor. Idén är heller inte utdaterad eller ogiltig i det samtida krigets karaktär och är därtill tillämpbar i hela operationsmiljön. Värdet av att undvika att hamna i strategisk efterhand genom att för-

svara nyckelterrängen i form av Hostomelflygplatsen utanför Kiev anses ha varit avgörande för det fortsatta försvaret av Ukraina.

Pröva tanken kring vikten av att kunna vara först till nyckelpunkter oavsett om det är på marken, på sjön, i luften, i rymden, i cyberrymden, i det elektromagnetiska spektrumet eller i informationsmiljön.¹ Det är som läsaren märker rätt enkelt att hitta exempel som är tillämpbara och mest accentuerad är sannolikt informationsmiljön där den som är först oftast har möjligheten att äga berättelsen.

Alla delar av operationsmiljön har sina egna karaktärer, men det är centralt att komma ihåg att markdomänen har en särställning. Det är på marken människan bor, där naturresurserna huvudsakligen återfinns och varifrån politik utövas. Att utöva uthållig kontroll över markdomänen kan endast åstadkommas genom fysisk närvaro på marken.

Vår militärstrategiska doktrin förhåller sig också till hela operationsmiljön och alla tidsperspektiv med följande konstaterande:

En angripare ska inte ges några möjligheter att agera inom eller exploatera områden som påverkar Sveriges säkerhetspolitiska val eller utrymme för handlingsfrihet med Försvarsmakten.²

Således är ambitionen klar ur ett operativt perspektiv, vi vill vara där 'firstest with the mostest', frågan är bara vilka tidsförhållanden och vilken risk som kan antas råda och vara acceptabel i de olika domänerna. I skenet av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 är det tydligt att den ryska riskbenägenheten och viljan att ta stora förluster för att uppnå strategiska mål är mycket hög och att ukrainsk avskräckning inte fungerat.

Därtill kan man fundera på vad som är innebörden av ett svenskt och finskt Natomedlemskap betraktat ur det klassiska analysverktyget tiden, truppen, terrängen? Vilka risker är vi och våra framtida allierade beredda att ta i de olika domänerna och vilken är innebörden för markdomänen? Den uppenbara slutsatsen blir att det område som nämns i doktrincitatet ovan ökar till att sträcka sig utanför Sveriges gränser i ett perspektiv som skiljer sig avsevärt från uppdelningen i nationellt försvar och internationella insatser.

Grundläggande om det militära maktmedlet, acceptans och risk

I generella termer kan vi göra några grundläggande påståenden, exempelvis att nationer är beredda att gå i krig när vitala eller existentiella nationella intressen är hotade, ingen nation önskar föra kriget på sitt eget territorium samtidigt som det alltid är kontroversiellt att den egna nationens soldater utkämpar ett krig och tar förluster långt borta om inte syftet för hemmabefolkningen är väldigt tydligt och angeläget. Acceptansen för ett krig är lägre om det är långdraget och har ett högt pris i egna soldaters liv. Högst acceptans att sända trupp ur ett europeiskt perspektiv finns när det handlar om en fredsbevarande eller fredsframtvängande insats under FN-mandat, vilket avgränsas bort ur resten av resonemanget då det är osannolikt att ett sådant kan erhållas om Ryssland är inblandade i den aktuella konflikten.

Med stöd av dessa generella påståenden kan man således göra en indelning från lägst till högst av den politiska risken och viljan att nyttja det militära maktmedlet i de olika delarna av operationsmiljön.

Det är dessutom troligt att tiden till insats står i relation till acceptans och risk, det vill säga att en aktör tidigt i en konflikt kan antas nyttja påverkan i informationsmiljön, medan man väntar in i det längsta med att sända större markförband och där kärnva-peninsatser är den sista utvägen.

Det ovan beskrivna förhållandet är än tydligare om man som icke allierad intar ett realpolitiskt perspektiv. Man kan möjligen räkna med stöd från en tredje part om den nationens intressen gynnas och risken är acceptabel. Detta är något som Ukraina tydligt fått erfara efter Rysslands förnyade invasion den 24 februari 2022, där allians-

Hög acceptans –
Låg politisk risk

Låg acceptans –
Hög politisk risk

Påverkan i Informationsmiljön
Påverkan i Cyberdomänen
Påverkan i Elektromagnetiska spektrumet
Sjödomänen, Freedom of Navigation operationer eller blockad
Specialförbandsoperationer i markdomänen
Luftdomänen, skapa "No fly zone"
Mindre truppinsatser i markdomänen "send the Marines"
Större truppinsatser i markdomänen "Big Army"
Kärnvapeninsatser

medlemskapet saknas och intressena inte varit tillräckligt starka och risken i skrivande stund inte bedömts som acceptabel från någon nation för att ingripa i konflikten med direkta militära operationer.

Detta förhållande är även det som fått Sverige att överge den så kallade Hultqvist-doktrinen som byggde på att inte vara allierad, men att däremot skapa så nära relationer och militära samarbeten med andra nationer att Sverige skulle få hjälp utan att vara formellt allierad.³

Natomedlemskap och planeringsprocess

Förändras då inte detta förhållande i samband med ett Natomedlemskap? Svaret är ja, som medlem i Nato kan man förvänta sig att musketerarprincipen kommer att hedras och att Natos medlemsstater kommer till undsättning med det militära maktmedlet. Ett Natomedlemskap bör rimligen bidra till avskräckning och sänka tröskeln för kollektivt försvar, det är själva kärnan i musketerarprincipen. Men det är viktigt att komma ihåg att det även gäller för att sända svenska styrkor till andra allierades försvar den dag vi är fullvärdiga medlemmar.

Dock är frågan som återstår då vi ur svenskt perspektiv ser Ryssland som den potentiella angriparen, när kommer stödet, vilket stöd kan vi påräkna och vart utövas stödet? Rysslands flank mot Nato sträcker sig från Turkiet i söder och till Norge i norr. En lång och, efter finskt Natomedlemskap, sammanhängande front som Nato gemensamt ska försvara och genomföra operationer längs, samtidigt som 360°-perspektivet och terrorismen är centrala för några av de största nationerna på den europeiska kontinenten och det ryska inflyandet ökar i Afrika. Sverige är inte en frontstat enligt Natos definition och förväntas därigenom självklart att bidra substantiellt till det kollektiva försvaret förutom att uppfylla artikel 3, kravet att ha en förmåga till nationellt försvar.⁴

Det är dessutom rimligt att anta att Ryssland genomför en ytterligare tillväxt av militära förmågor kopplat till att Natos landgräns mot öst väsentligt förändras och förändrar närheten till den ryska andra-slagsförmågan.

I dagsläget har Ryssland efter beslut i försvarskollegiet den 17 januari 2023, avisat följande förändringar fram till 2026:⁵

- Förändra värnpliktsåldern från dagens 18–27 år till 21–30 år.
- Möjliggöra kontraktsanställning från första dagen som värnpliktig.
- Dela västra militärområdet till Leningrads- och Moskvas militärområden.
- Öka antalet kontraktssoldater från ca 400 000 till 695 000 (Tidigare planerat 475 000 år 2025).
- Markstridskrafter
 - Bilda en armékår i Karelen.
 - Bilda tre nya divisioner som avses vara i de ukrainska ockuperade områdena.
 - Uppgradera/ombilda sju motoriserade skyttebrigader (ca 5 000 man) till divisioner (upp till 15 000 man).
 - Bilda två nya luftlandsättningsdivisioner.
 - Varje militärområde ska sätta upp en tung artilleribrigad samt en artilleridivision.
- Flygstridskrafter
 - Skapa en gemensam flygdivision och ett flygregemente per armé.
 - Skapa tre flygfördelningar varav en på Kolahalvön.
 - Skapa åtta attackflygregementen (Su-25, Su-24, Su34), bedömt längre sikt.

Huruvida Ryssland klarar att realisera den ambitiösa tillväxten ovan återstår att se, men med den höga prioritet som givits kriget i Ukraina samt kampen mot den västliga regelbaserade världsordningen, är volymerna inte orimliga. Däremot kan sanktionerna mot Ryssland påverka tekniknivån inom förbanden.

I Försvarsmaktens perspektivstudie konstateras följande:

Finlands Nato-medlemskap förlänger Natos gräns som går mycket nära den för Ryssland viktigaste militärresursen, vilket riskerar att ytterligare öka militarisering och stormaktskonkurrens i Sveriges närområde.⁶

Detta förefaller bli en realitet inom de närmaste tio åren.

Att Ryssland kommer att återuppbygga sin konventionella förmåga efter kriget i Ukraina är självklart, det är endast en fråga om tid. Ryssland har redan påbörjat omställningen av inhemsk industri mot krigsproduktion och kommer sannolikt att ha en betydligt större förmåga än Europa att snabbt producera krigsmateriel.

Natos planering för kollektivt försvar

Vi har tidigare konstaterat att ett angrepp enbart riktat mot Sverige inte är sannolikt. Med den logiken behöver Nato således betrakta ett eller flera betydligt större operationsområden och göra ett större övervägande utgående från vilket syfte man bedömer att Ryssland försöker uppnå.

Det för oss in på den planeringsprocess som nyttjas av Nato och som bygger på ett stort mått av politiskt deltagande där North Atlantic Council (NAC) har inverkan långt ner på operativ nivå. Processen beskrivs i Comprehensive Operations Planning Directive (COPD) och ska harmonisera den politiska viljan med Natos krishanteringsprocess (NCMP) och operativa planering för militära insatser.⁷ Den nuvarande processen är under transformation för att bättre hantera en högintensiv konflikt i Europa istället för de expeditionära operationer som präglade 2000 talet fram till nutid.

Det är NAC som i konsensus bland de 31 eller i framtiden 32 nationerna, avgör hur situationen ska tolkas, vilka politiska problem

som det militära maktmedlet ska bidra till att lösa genom militärstrategiska målsättningar samt vilka övriga aktörer operationen ska samordnas med. Exempelvis FN, EU, OSCE, Internationella Röda Korset eller andra organisationer. NAC fastställer även den initiala politisk-militära inriktningen för Natos hantering av situationen. Processen bygger på att politisk nivå ger klartecken och ställer uppgifter stegvis via militärkommittén till Supreme Allied Commander Europe. Denne ger i sin tur uppdraget till ett av de tre operativa högkvarteren i Napels, Brunnsrum eller Norfolk att föreslå hur det militära maktmedlet kan bidra till krishantering genom att föreslå militära handlingsalternativ som sedan fastställs i nya direktiv av NAC efter att ha vandrat i kedjan via SACEUR och militärkommittén.⁸

Detta är en process som kan vara relativt snabb, veckor, om politisk enighet råder och stående försvarsplaner eller omfallsplanering endast ska anpassas till den aktuella händelseutvecklingen. Om det däremot inte råder politisk samsyn eller om aktuella planverk inte svarar mot händelseutvecklingen är det mer realistiskt att mäta tiden i månader. Följande citat illustrerar väl hur läget ser ut i praktiken.

Medan närområdet utifrån militärstrategisk och teknologisk utveckling kan ses som ett sammanhängande område har respektive olika land olika operativa brännpunkter samt olika prioriteringar och tyngdpunkter man söker genomslag för i alliansen.⁹

Ur ett svenskt vidkommande innebär planeringsprocessen en kulturell skillnad där den politiska nivån i Nato är avsevärt mer inblandad i utformningen av de militära operationerna och det kommer att ställa stora krav på den eller de representanter som får

uppdraget att representera Sverige i såväl NAC som militärkommittén.

I ett relativt sent skede av planeringen fastställs styrkebehov och den faktiska styrkegenereringen kan påbörjas för de styrkor som ska följa på Natos relativt små snabbinsatsstyrkor. Natos spjutspetsstyrka, VJTF består av en allsidigt sammansatt styrka om ungefär tjugotusen man varav cirka femtusen är stridande markförband organiserade i en multinationell brigadstruktur.¹⁰ I Nato Response Force om totalt ca fyrtiotusen man fördelade i alla domäner finns även Initial Follow on Forces Group som utökar styrkan i markdomänen med ytterligare två multinationella brigader.

I denna kontext är det viktigt att påminna sig om att Nato inte har några egna förband och att det i dagsläget endast är de förband som ingår i enhanced Forward Presence-operationerna i Baltikum och Östeuropa som står under Natos befäl. Övriga förband står under nationellt befäl, har olika status och beredskap och avdelas först efter ett nationellt beslut om att ställa förbandet till Natos förfogande. De nuvarande fem försvarsplanerna (Graduated Response Plans GRP) har inga styrkor knutna till genomförandet, utan har i samband med aktivering under 2022 tillförts vissa förband inom ramen för ovan beskrivna eFP.

Den transformation som just nu pågår inom Nato innebär att regionala försvarsplaner skapas med ambitionen att även tydligt knyta förband till geografiska områden i denna planering. Förutom detta beslutades även vid toppmötet i Madrid 2022, att implementering av New Force Model ska genomföras. Syftet är att skapa en större numerär om ca 300 000 personer i beredskap jämfört med dagens 40 000 och dessutom skapa en tydligare bild av vilka förband som kan allokeras till de regionala planerna i försvarsplaneringen genom, att skapa en indel-

ning i tre olika beredskapsnivåer samt ett antal "in place forces" på Natos östra flank.¹¹

När man betraktar Natos kapacitet att förflytta och sätta in stora markförband så kan vi konstatera att det är väldigt få nationer förutom USA som har substantiella markförband som är deployerbara och att det är ännu färre av dem som är dimensionerade för strid i subarktisk miljö. USA är dessutom utan tvivel långsiktigt fokuserat på Stilla Havet och stormaktskampen med Kina som än så länge bara är i sin linda. Rent praktiskt innebär dock detta att marinkåren genomgår en anpassning mot operationsmiljön som råder i Stilla Havets ögrupper. Något som även påverkar de förhandslagrade förbanden i Norge där stridsvagnssystemen nu fasas ut och ersätts av lättare materiel.¹²

Om man däremot betraktar resten av operationsmiljön så är chanserna att få stöd i sjö, luft, rymd och cyberdomänerna tillsammans med det elektromagnetiska spektrat och informationsmiljön betydligt större. Det är helt enkelt inte lika svårt att förflytta och försörja de förbandstyper som verkar utanför markarenan. Därtill är det heller inte lika höga insatser i människoliv och långsiktigt åtagande som det är att deployera markförband undantaget specialförband.

Yet, it is more cost-effective to leverage existing experts in Arctic warfare in the form of our Scandinavian allies, with ARSOF acting as integrators rather than to deploy a US Arctic Division to the High north of Europe- especially as this will be a peripheral theater across the phases of competition, crisis and conflict.¹³

Mot bakgrund av detta resonemang är truppen, tiden och terrängen åter igen central när vi överväger vilka förmågemål Sverige måste dimensionera sin Försvarsmakt emot.

Terrängen

Slutsatsen av resonemanget ovan är att Sverige inte definieras som en frontstat av Nato i ett framtida Natomedlemskap, men Sverige och svenskt närområde utgör militärgeografisk nyckelterräng oaktat en konflikt i Arktis eller en konflikt längs den europeiska frontlinjen. Där exempelvis Nordkalotten, Ålandsförträngningen, Gotland, Bornholm och Öresund är områden som båda sidor i en konflikt kommer att sträva efter att kontrollera.

Vidare är den geografiska belägenheten en utmaning för försörjning av tillförda markförband på den Skandinaviska halvön och i Finland då landförbindelserna är begränsade och sjöförbindelserna sårbara för påverkan genom spärning eller blockering.

Ytterligare en aspekt på geografin kopplad till Natos planeringsprocess samt lednings- och lydnadsförhållanden, är att det, trots de nordiska försvarshefernas råd att samtliga länder ska ingå i samma ledningsstruktur, inte är omöjligt att Sverige eller åtminstone svenska förband delas upp i två olika operationsområden (JOA). De baltiska staterna, Polen, Tyskland och Danmark tillhör idag det område som planeringsmässigt hanteras av högkvarteret i Brunssum. Norge tillhör högkvarteret i Norfolk som är fokuserat på Arktis och Nordatlanten.

Det finns idag inget beslut avseende hur Sverige och Finland delas in, men det finns en logik i att hålla samman Nordkalotten och Nordatlanten i ett ansvarsområde samtidigt som Nordeuropa, de baltiska staterna och Östersjön söder om Åland hålls ihop i ett område. Det skulle innebära att Sverige delas upp i två operationsområden, medan Norge och Finland i sin helhet ingår i Norfolks ledningsstruktur. Att dela upp Sverige är i sig inte något nytt då vi själva

traditionellt haft indelningen i militärområden. Det behöver heller inte vara en nackdel, men en uppdelning kommer att innebära att olika operativa högkvarter i Nato styrkegenererar förband för två olika försvarsplaner i Sverige och Baltikum. Det är framförallt markarenan som påverkas av en sådan indelning då flygstridskrafterna och luftförsvar samordnas genom en och samma luftoperationscentral inom Nato och marinstridskrafterna organiseras i ”task groups” för respektive havsområde.

Än en gång är flödessäkerheten central ur ett militärt perspektiv. För att skapa en uppfattning om storheterna är några av erfarenheterna från operation Desert Storm följande. Att försörja en stridande brigad med förnödenheter och ammunition kräver enligt amerikansk doktrin drygt sexhundra ton per dygn där drivmedel står för en huvuddel av transportbehovet, vatten står för 10 procent. Ammunition står för 10–15 procent enligt erfarenheter från Desert Storm där artilleribekämpningen låg på en avsevärt lägre nivå än vi ser i dagens Ukrainakrig.¹⁴ En amerikansk stridsvagn behöver i medeltal 10 ton reservdelar på en etthundrafemtio mil lång körsträcka.

Erfarenheten från Operation Desert Storm är att det tog sex månader att deployera två miljoner ton förnödenheter och materiel innan markoperationerna kunde påbörjas.¹⁵

Ytterligare en aspekt på transportbehov och flödessäkerhet är den ammunitionsåtgång som kriget i Ukraina åskådliggör. I Donbassregionen under sommaren 2022 sköt Ryssland ca fyrtio- till femtiotusen artillerigranater per dygn medan Ukraina sköt cirka sex tusen.¹⁶ En komplett artillerigranat väger cirka femtio kilo styck vilket innebär att det ryska transportbehovet av enbart artilleriammunition var ungefär två tusen femhundra ton per dygn.

Regeringen gjorde följande konstaterande inför försvarsbeslutet 2020:

Stödet är också beroende av tillgängliga resurser, transporttider och infrastrukturkapacitet. Sådana och andra tillkommande faktorer gör att det kan ta förhållandevis lång tid innan nödvändiga beslut fattas om internationellt stöd och innan detta kan nå Sverige i någon substantiell omfattning.¹⁷

Truppen

Avseende truppdimensionen i analysen så är förmågan till markstrid i Sverige underdimensionerad med dagens två brigader och få fristående förband. Även den planerade utvecklingen av markförmågan med ytterligare en brigad, en reducerad brigad samt en stridsgrupp och en handfull fristående förband är otillräcklig för att trovärdigt verka avskräckande och för att avdela de av Nato förväntade deployerbara förbanden av brigadstorlek.

Sveriges försvarsmakt är och förblir under överskådlig tid i ett asymmetriskt styrkeförhållande till det som en angripare under vissa förutsättningar kan tänkas avdela för ett väpnat angrepp mot Sverige. Kärnvapen samt ökande räckvidder och förstörelsekraft i enskilda konventionella vapensystem såväl som utvecklingen av rymdbaserade sensorer innebär också att vi ensamma har svårt att i alla hänseenden hävda oss i en konventionell medel- och motmedeltävlan med en angripande stormakt.¹⁸

Ur tidsdimensionen kan man konstatera att Sverige senast 2025 ska kunna mobilisera två brigader och ett antal fristående förband inom sju dygn. Även i denna aspekt konstaterar Regeringen inför försvarsbeslutet 2020 att det kommer att ta lång tid att få stöd på markarenan.

I den utsträckning inte amerikanska förband finns på plats i Europa torde det normalt

av bl a logistiska och geografiska skäl, ta kortast tid att förstärka med flygstridskrafter, längre tid med marinstridskrafter och längst tid med arméstridskrafter.¹⁹

Sannolikt kommer inget stöd på markaren förutom av specialförband att kunna erhållas inom månader och det stöd som kan avdelas för markstrid i Sverige eller på Nordkalotten kommer att vara marginellt och av lättare karaktär.

Brigadförband ur Natostrukturen kommer med största sannolikhet att prioriteras mot de baltiska staterna, Suwalkikorridoren och Kontinentaleuropa medan lättare enheter som marinkårsförband, bergsbrigader och specialförband kan tänkas för insatser i norr. Svenska markförband i Sverige eller Finland, ska alltså vara beredda att strida ensamma eller med stöd av mindre enheter och tillförda fjärrbekämpningsförmågor under ett helt krigsförlopp, inte bara under en kortare tidsperiod.

En central del i Washingtonfördraget, som utgör fundamentet för Nato, är alltså artikel tre som ställer kravet att varje nation ska ha en trovärdig förmåga att försvara sitt eget territorium förutom att bidra till kollektivt försvar.

In order more effectively to achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack.²⁰

Vi förväntas även kunna bidra till Natos samlade ansträngningar i andra delar av trehundra sextiograders perspektivet utan att bjuda på oförsvarad nyckelterräng. Då Sverige i förhållande till folkmängd enligt Natos förmågemål bör kunna bidra med en till två medeltunga brigader med hög tillgänglighet till alliansens styrkeregister blir det uppenbart att dagens svenska markförband

är för få och för organisatoriskt tunna för att kunna möta ett sådant krav.

Även Nato har konstaterat att styrkeförhållandena är otillfredsställande och har som ovan nämnt, beslutat om implementering av New Force Model som har en avsevärt högre ambition avseende numerären och beredskapen på förband.

Då Sverige har ambitionen att vara en tydlig förstärkning till Nato har vi även ett tydligt ansvar att ha en trovärdig förmåga till att försvara vårt territorium på marken mot ett angrepp över landgräns eller mot ett strategiskt överfall samtidigt som vi kan bidra i övriga domäner.

Tiden

Erfarenheterna från de tidigare större amerikanska operationerna samt den ryska styrkeuppbyggnaden inför angreppet på Ukraina är att det tar nära sex månader att komma på plats med markförband och att logistiken för dessa är oerhört krävande där en robust förhandslagring av alla förnödenhetslag är det enda sättet att säkerställa uthållighet.

Därtill ska läggas den tid det tar att skapa en gemensam lägesförståelse och känsla av angelägenhet bland 32 nationer. Som ovan nämnt kan det gå snabbt om situationen är akut och tydlig, men i ett scenario som utspelar sig precis på gränsen till väpnat angrepp är det tyvärr sannolikt att beslutstiden kommer att vara längre.

Erfarenheterna från kriget i Ukraina visar även tydligt på behovet av uthållighet även när man uppnått en större massa. I skrivande stund har Ukraina motsvarande sjuttio brigader i operationsområdet längs den östra fronten. Förbanden avlöser varandra i frontlinjen och skapar på sådant sätt möjlighet till uthållighet, återhämtning och reorganisation efter hand.

Särskilt förmågan att producera eller re producera förband har visat sig central på såväl rysk som ukrainsk sida där framförallt

Ukraina påvisat en stor anpassningsförmåga i nyttjandet av materiel som tillhandahålls av andra nationer, men även av civil materiel som genom innovation och anpassning nyttjas för militära ändamål.

Slutsatser

För att kunna säkerställa ”firstest with the mostest” i kontexten av såväl ett nationellt försvar som i Natokontext är det således centralt att inte fastna i diskussioner om två procent av bruttonationalprodukten, utan att se till faktisk förmåga avseende hela totalförsvarets behov i förhållande till Ryssland och Kina där två procent möjligen kan vara en miniminivå att utgå ifrån.

Det pågående kriget i Ukraina påvisar tydligt att krigets karaktär är skiftande och att de konventionella utnötningskrigens tid inte är förbi. På samma sätt framträder att långräckviddiga precisionsvapen, kampen om lufrummet, sjöblockader, hybridkrigföring och andra medel efter mer än ett år inte kunnat fälla ett avgörande, men är ständigt närvarande. Tiden och försvaret av nyckelterrängen – Kiev, var en avgörande faktor i inledningen av kriget och kommer att vara en avgörande faktor för utgången av detta.

Förbandsmassa är en viktig kvalitet i sig själv. Ett minimum av markförband är rimligen i storleksordningen som ”delprojekt mark” i Kungl Krigsvetenskapsakademiens SES-projekt föreslår. Förband av brigadstorlek plus fristående förband i de sex utpekade geografiska områdena med förmåga att skapa tredimensionella avreglingszoner och genomföra strid i divisions ram från markdomänen.²¹ Även lättare förband med möjlighet till fältarbeten och indirekt pansarbekämpningsförmåga gör stor nytta i denna typ av konflikt.

Vidare kommer de slutsatser Ryssland drar och de nya förmågor som kommer att uppstå efter kriget i Ukraina att dimensionera kommande hotmiljö ur ett svenskt perspektiv.

Regeringens konstaterande i propositionen inför nuvarande försvarsbeslutsperiod är alltjämt giltigt oaktat ett Natomedlemskap,

Att försvara Sverige mot väpnat angrepp är det militära försvarets huvuduppgift och ska vara den dimensionerande utgångspunkten för samtliga myndigheter med uppgift i det militära försvaret.²²

Sammanfattningsvis är slutsatserna enkla, det tar tid och är komplicerat att generera militär förmåga på markdomänen oaktat ett Natomedlemskap.

Om Sverige vill verka avskräckande och bidra till en starkare allians så måste den förmågan vara tillräckligt stor och geografiskt på plats syftande till kontroll och avregling av nyckelterrängen, redan innan kris eller krig är ett faktum.

Det är inte rimligt att tro att Skandinavien kommer att vara en kraftsamlingsriktning för markförband ur Nato i en större konflikt och den infrastrukturfattiga arktiska och subarktiska miljön ställer särskilda krav på såväl utbildning som materiel och logistik. Således kommer det att vara lättroliga styrkor i form av specialförband, fartyg och flyg som kommer att kunna utgöra det huvudsakliga stödet till försvarsoperationer i Norden, de tyngre och mer personalintensiva markförmågorna inklusive tillräckligt med ammunition och förnödenheter måste vi stå för själva.

Tidigare statsministern Magdalena Andersson konstaterade i sitt föredrag vid Folk & Försvars rikskonferens i januari 2023, att uthållighet med markförband är avgörande och att krigsorganisationen behöver öka. Jag delar hennes slutsats.

Författaren är generalmajor, arméchef och ledamot av KKrVA.

Noter

1. *Militärstrategisk Doktrin*, Försvarsmakten, Stockholm 2022, s 50.
2. *Ibid*, s 46.
3. Jonsson, Daniel K och Veibäck, Ester: *FOI Nato och svensk civil beredskap*, FOI-R-4937-SE, 2020, s 14.
4. The North Atlantic Treaty, Washington D.C. 1949.
5. Stepanenko, Kateryna m fl: "Russian Offensive Campaign Assessment", *ISW*, 2023-01-17, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-january-17-2023>, (2023-03-28).
6. *Perspektivstudie 2022 – Ett starkare försvar för en utmanande framtid*, Försvarsmakten, Stockholm 2022, s 21.
7. *Allied Command Operations, Comprehensive Operations Planning Directive v2.0*, NATO, 2014, s 1-3.
8. *Ibid*, s 3-3.
9. Ottosson, Björn (red): *FOI:s underlag inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut*, FOI-2022-639, 2022, s 28.
10. Nato Response Force, (https://carefully_removed_external_link_due_to_policy), (2022-12-31 kl 10.51).
11. Nato, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/220629-ifographic-new-nato-force-model.pdf (länk borttagen), (2023-02-20).
12. *Op cit*, Ottosson, Björn (red), se not 9, s 67.
13. Kirkwood, Devin; Barrett, Martin och Tovo, Michael: "Quiet, Cold and Vital: ARSOF in the Arctic", *WarRoom*, 2022-12-08, (https://carefully_removed_external_link_due_to_policy), (2023-01-02).
14. Ransom, Darrell S: *Logistics Transformation – Reducing the Logistics Footprint*, Carlisle 2002, s 19.
15. *Ibid*, s 2.
16. Erlanger, Steven: "Ukraine Needs Shells, and Arms Makers Want Money. Enter the EU", *The New Yorker*, New York 2020.
17. Proposition 2020/21:30, *Totalförsvaret 2021–2025*, Regeringen, Stockholm 2020, s 85.
18. *Op cit*, *Militärstrategisk Doktrin*, se not 1, s 28.
19. *Op cit*, *Totalförsvaret 2021–2025*, se not 17, s 60.
20. *Op cit*, The North Atlantic Treaty, se not 4.
21. Lundin, Lars Erik (red): Magnusson Gunnar, *På Allvar – Svensk säkerhetspolitik i orostider*, Kungliga Krigsvetenskapsakademien, 2022, s 156.
22. *Op cit*, *Totalförsvaret 2021–2025*, se not 17, s 99.